

**IN MEMORIAM JEAN
BOTERDAEL**

LIBERAS/LIBERAAL ARCHIEF

**WIJ WILLEN JOU:
VRIJWILLIGERS**

**HET AMVB ALS LERENDE
WERKPLEK**

**HET HEILIG-HARTCOLLEGE
GANSHOREN**

**ARCHIEFAANWINSTEN VOORJAAR
2020**

**KUNSTKRING SAKURA EN
EMILE BIESEMANS**

**DE ARCHIEVEN VAN HET
KONINKLIJK MUSEUM VOOR
MIDDEN-AFRIKA**

**LE JARDINIER DE LA
GRAND-PLACE**

HET ARCHIEF VAN KUNSTKRING SAKURA EN EMILE BIESEMANS

Noortje Lambrichts

Eind 2019 werd het archief van kunstkring Sakura overgedragen aan het AMVB. Sam Biesemans, zoon van kunstenaar en stichtend lid van Sakura Emile Biesemans, regelde de overdracht. Het archief is chronologisch geordend en bevat, behalve voor de vroege bestaansperiode, verslagen, briefwisseling, uitnodigingen, programma's, brochures en allerlei andere stukken met betrekking tot de werking van de kunstkring uit Watermaal-Bosvoorde. Een belangrijke inhoudelijke aanvulling op het archief van Sakura is dat van Emile Biesemans zelf. Als allereerste voorzitter van de vereniging hield hij een verslagboek bij dat vooral voor het eerste decennium van de werking een belangrijke informatiebron is.

Kunstenaars van allerlei pluimage

Op 4 december 1971 zag in een huis in de Ringmusstraat te Watermaal-Bosvoorde een nieuwe kunstkring het levenslicht. Over de naam waren de nieuwbakken leden het al vrij snel eens. Het moest een verwijzing worden naar de Japanse kerselaars die elk voorjaar zo welig bloeiden in de tuinwijken van Watermaal-Bosvoorde. Om de naam wat extra cachet te geven, opteerde men uiteindelijk voor de Japanse variant: *Sakura*.

De kring wilde kunstenaars van allerlei pluimage verenigen: van beeldhouwers, fotografen en schilders tot letterkundigen, musici en poëten. Deze diversiteit zou weerspiegeld worden in een brede waaier aan activiteiten zoals tentoonstellingen, filmavonden, diaprojecties, voordrachten en wat nog meer.

Emile Biesemans werd de eerste voorzitter en zou tijdelijk ook de functie van secretaris op zich nemen. Hij werd bijgestaan door de penningmeester van de vereniging, mevrouw De Roover. In een periode van vijf jaar groeide het aantal actieve leden uit tot een twintigtal. Alle leden waren woonachtig in een Brabantse gemeente, de meesten onder hen in het Brusselse. Elk lid betaalde een jaarlijkse bijdrage van 100 Belgische frank. Van de zogenaamde ereleden werd op z'n minst eenzelfde financiële inspanning verwacht.¹

De ontstaansgeschiedenis van de kring moet geïnterpreteerd worden binnen de toenmalige socio-politieke context. Een aantal stichtende leden van de kunstkring waren voordien lid van de Cercle artistique de Watermaal-Boisfort.

Door de politieke ontwikkelingen doorheen de jaren 1960 en een steeds groter streven naar culturele autonomie van de Nederlandstaligen, besloten de Nederlandstalige leden van de Cercle om een eigen kring op te richten.²

Toch wilde Sakura op geen enkele manier een politiek statement maken. De kring wilde een veilige haven vormen voor kunstenaars allerlei, waar constructieve discussies konden gevoerd worden in een geest van verdraagzaamheid en ruimdenkendheid.

Het Nederlands werd de voertaal van de kring, maar men erkende de Brusselse realiteit en opteerde daarom voor een pragmatische houding. Zo werd de externe communicatie van Sakura meestal tweetalig geformuleerd. Vergaderingen vonden soms plaats bij de leden thuis, maar ook in café Het Reigersnest. Niet enkel Sakura, maar ook andere Nederlandstalige verenigingen die niet over eigen lokalen beschikten, gebruikten het café als ontmoetingsplaats. Later zouden vergaderingen vaak doorgaan in trefcentrum De Jachthoorn.³

Een goedgevulde agenda

De aanvraag voor erkenning en subsidiëring door de Nederlandse Commissie voor de Cultuur van de Brusselse Agglomeratie (N.C.C.) voor het werkingsjaar 1980-1981 bevat interessante informatie over de werking van de vereniging.

Het activiteitenverslag dat aan de aanvraag werd toegevoegd, geeft een goed beeld van een doorsnee jaar in de werking van de kunstkring. De bestuursvergaderingen vonden op regelmatige basis plaats, ongeveer één keer per maand. Tijdens de zomermaanden was het bestuur minder actief en ook de activiteiten stonden tijdens deze periode traditioneel op een laag pitje. Tijdens het werkingsjaar echter probeerde Sakura steeds een goedgevulde agenda te presenteren.

De kunstkring organiseerde in de eerste plaats (groeps-)tentoonstellingen om het werk van de eigen leden in de kijker te zetten. Ze vormden een mooie gelegenheid voor de leden-kunstenaars om hun werk aan een breed publiek te tonen. Tegelijkertijd konden de tentoonstellingen opbrengsten genereren die dan opnieuw in de werking van de kring geïnvesteerd werden. In het jaar 1980-1981 werden eerst en vooral enkele tentoonstellingen in eigen beheer georganiseerd: in de Rijksbasisschool te Hoeilaart in september 1980, gevolgd door de jaarlijkse 'novembertentoonstelling' van datzelfde jaar.

Willy Devos, streekgenoot van Sakura-lid Dion Saeyne, organiseerde een groepstentoonstelling in het stadhuis te Oudenaarde. Devos werd niet veel later secretaris van de kring en zou later ook voorzitter worden. Alle drie de tentoonstellingen waren gezamenlijk: alle leden van de kring konden deelnemen.

Met 700 bezoekers op de teller was vooral de tentoonstelling van Oudenaarde

¹ BE AMVB 358, 2019/189-001, Dagboek van de activiteiten van Sakura en verslagboek van de vergaderingen van de kunstkring, verslag van de vergadering van 4 december 1971 en ledenlijst van 15 mei 1976.

² Toespraak gehouden door Willy Devos tijdens de opening van de tentoonstelling van het werk van Emile Biesemans n.a.v. zijn 100ste geboortedatum, in het Gemeenschapscentrum WatBo op 5 december 2019.

³ BE AMVB 358, 2019/189-001, Dagboek van de activiteiten van Sakura en verslagboek van de vergaderingen van de kunstkring, verslag van de vergadering van 27 februari 1972.

Boek van P.K. van
 vergaderingen van de Kunstkring
 op 4 december 1971 om 15^u zijn vergaderd
 in 16 Ringmuurstraat te Willemstad
 Bespreking =
 Mevr. de Koozer - 2 de Beaudinlon Oudergang
 Mevr. Tjaden de Koozer - 5 Nam. W. de Koozer is
 in - Vrijen Kruis 61 Kuyf W. de Koozer - W. de Koozer
 M. de Koozer - 2 de Beaudinlon -
 Mevr. Kuyf (P. de Koozer) 4 Kuyf W. de Koozer
 P. de Koozer - 16 Ringmuurstraat -

De meest recente en Kunstkring
 de stichting, met de Kunstkring van
 alle slag vergaderingen = beeldende kunst
 (schilderij, foto, film, beeldhouw)
 muziek, literatuur, poëzie -
 De instelling is, de verantwoordelijkheid
 in de richting, die gepaard kunnen gaan
 met andere activiteiten = film en muziek,
 die 5 voorwerpen, concerten -
 Voorlopig Kring de Kring de naam

WABO

oktober 1978

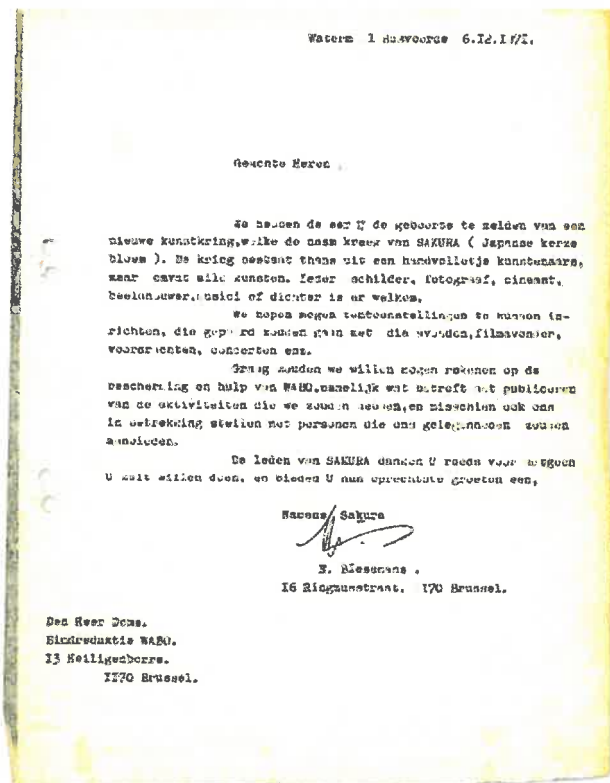
Dit embleem is een japans schriftteken en betekent SAKURA, 't is te zeggen de Bloeiende Kerselaar.
 Omdat de Kunstkring voor zijn eerste activiteiten onderdak kreeg in de Rijks-school, dacht men eerste de kring De Kerselaar te noemen, maar in het oorspronkelijk japans woord scheen meer klank te zitten, dan werd het Kunstkring SAKURA

HUGO SPAAN
 I. DE VISCH
 MARC COOLEN
 DION SAEYE

EMILE BIESEMANS nodigen u uit naar de tentoonstelling van hun nieuw werk in de Jachthoorn.
 Vernissage op vrijdag 27 oktober om 19u30.
 Open op zaterdag van 14 tot 18 uur; op zondag 29 van 10 tot 13 uur;
 op maandag 30, dinsdag 31 en donderdag 2 van 18 tot 20 uur
 op woensdag 1 november van 14 tot 18 uur.

links: Uittreksel van een verslag van de stichtingsvergadering van 4 december 1971
 [AMVB 2018/189-001]

hierboven: Logo van Sakura
 [AMVB 2018/277-001]

Brief van Emile Biesemans (in naam van Sakura) aan Raymond Doms, eindredacteur van het tijdschrift Wabo, dd. 6 december 1971 waarin Biesemans Doms inlicht over de oprichting van een nieuwe kunstkring en een mogelijke samenwerking tussen beide verenigingen vooropstelt. Het antwoord zou trouwens positief zijn indien Sakura een vertegenwoordiger zou afvaardigen om te zetelen in het 'Overlegkomitee van de Vlaamse Verenigingen van Watermaal-Bosvoorde'. [AMVB 2019/277-001]

een groot succes. Behalve tentoonstellingen in eigen beheer, namen leden soms ook deel aan externe tentoonstellingen. Zo namen twee leden van de kunstkring deel aan de gemeentelijke tentoonstelling die in het Hooghuis werd georganiseerd in februari 1981.⁴

De kunstkring zette actief in op verschillende samenwerkingsverbanden. Centraal hierin was het lidmaatschap van Sakura in de sociaal-culturele raad van Watermaal-Bosvoorde.

Meteen na de oprichting van de kunstkring nam stichter en voorzitter Biesemans contact op met het Overlegkomitee van Vlaamse Verenigingen van Watermaal-Bosvoorde. Sakura zocht in de eerste plaats naar een communicatiekanaal en zag het tijdschrift WABO als een middel om de activiteiten van de kunstkring kenbaar te maken bij een breed publiek.

Al snel werd de kunstkring ook uitgenodigd om toe te treden tot het Overlegkomitee en zo geschiedde. Behalve deelname aan algemene Ledervergaderingen engageerde Sakura zich bijvoorbeeld ook voor de WABO-kulturele week.

In 1981 was Sakura medeorganisator van de toneelvoorstelling *Au bouillon belge* en van de voordracht *Landschapsschilders in de 17e eeuw*, gegeven door W. Laureyssens. Deze laatste activiteit werd georganiseerd in samenwerking met het Davidsfonds en de plaatselijke Heemkundige Kring.⁵

Er moest natuurlijk ook inspiratie worden opgedaan. Gezamenlijke uitstappen naar het omringende platteland, bijvoorbeeld Sint-Anna-Pede, werden georganiseerd om er samen in open lucht te werken. Er werden ook tentoonstellingen van andere kringen of individuele kunstenaars bezocht. In 1981 trok men naar het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel om er *Klimt, Schiele, Kokoshka* en *Belgische takenfilms en stripverhalen* te bezoeken.

Af en toe stak men hiervoor zelfs de landsgrenzen over: zo bezocht men in 1984 de *Van Gogh*-tentoonstelling in het Kröller-Müller Museum te Otterlo (Nederland).

Andere activiteiten waren film- of dia-avonden en lezingen allerhande. Sakura richtte ook kunstlessen of ateliers in voor geïnteresseerden.⁶

De werking van Sakura spreidde zich uit over enkele decennia, van de oprichting in 1971 tot begin jaren 2000. De laatst bewaarde subsidieaanvraag had

⁴ BE AMVB 367, 2019/277-002, *Activiteitenverslag van Kunstkring Sakura Watermaal-Bosvoorde voor het werkingsjaar 1980-1981, 1981.*

⁵ BE AMVB 367, 2019/277-002, *Werkingsdossier van het jaar 1983-1984.*

⁶ BE AMVB 367, 2019/277-005, *Activiteitenverslag van de kunstkring Sakura voor het werkingsjaar 1983-1984.*

Uitnodiging voor de tentoonstelling van kunstkring Sakura in het stadhuis van Oudenaarde.
[AMVB 2019/277-001]

Aankondiging van de tentoonstelling van kunstkring Sakura in het stadhuis van Oudenaarde met een overzicht van de deelnemende kunstenaars en de omschrijving van hun stijl.
[AMVB 2019/277-002]

TENTOONSTELLING

De Vlaamse kunstkring SAKURA (Japanse kerselaar) van Watermaal-Bosvoorde (Brusselse agglomeratie) stelt van 23 november tot 5 december 1980 ten toon in het Stadhuis te Oudenaarde:

Emiel BIESEMANS (Watermaal-Bosvoorde), stichter en animator van Sakura. Academie Elsene en Sint-Pieters-Woluwe. Impressionistische toets. Schilderijen, tekeningen en gravures.

Fior VAN SPEYBROECK (Watermaal-Bosvoorde). Academie Brugge en atelier Constant Permeke. Neo-expressionistische landschappen.

Dion SAEYE (Watermaal-Bosvoorde), afkomstig van Leupegem). Autodidact schilder. Neo-expressionistische, geïnterioriseerde landschappen. Intimistische interieurs en stillevenen.

Marc COOLEN (Watermaal-Bosvoorde). Atelier Roger Somville en regent kunstonderwijs. Moderne, surrealistische inslag, symbolisch.

Pierre PEETERS (Sint-Lambrechts-Woluwe). Academie Brussel. Leraar aan de academie te Sint-Gillis. Beeldhouwer, beeldsnijder en boetseerder. Klassiek. Koppen, kinderen.

Tita PEETERS (Sint-Lambrechts-Woluwe). Academie Sint-Jans-Molenbeek en Instituut Terkameren. Leraar ceramiek. Allerlei ceramiek.

Nico BRUFFAERTS (Wezembeek-Oppeem). Autodidact houtsnijder. Koppen, figuren, haardbalken.

Armand CALDERS (Edegem). Glazenier. Leraar aan de academies te Aalst en te Berchem en in de werkplaatsen voor ambachtsagogiek aan de VUB. Kleur- en vormcomposities in glasreliëfs. Tekeningen en aquarellen.

André LEEMANS (WEZEMBEEK-OPPEM). Technisch tekenaar. Autodidact. Aquarellen.

Vooropening: zaterdag 22 november, om 19u30. (NDv)

KENT U DE

voor jongens en meisjes van 3 tot 12 jaar
 Vander Noordwaertlaan, 21 - Watermaal-Bosvoorde
 (nabij de Onze Lieve Vrouwkerk) - Tel. 7255.86

betrekking op het werkingsjaar 2003-2004. Het archief van de kunstkring bevat de werkingsdossiers vanaf 1980 tot en met 2004. Deze dossiers bevatten briefwisseling met leden en met andere Brusselse verenigingen, subsidieaanvragen, activiteitenverslagen, verslagen van vergaderingen, uitnodigingen en programma's van activiteiten en documentatie. Voor het eerste decennium van de werking van de kunstkring is het archief van Emile Biesemans met het verslagboek van de kring de belangrijkste bron van informatie. Samen bieden deze archieven een inkijk in de oprichting en werking van een Nederlandstalige kunstkring in het Brusselse en in de evolutie van het Nederlandstalige sociaal-culturele verenigingsleven vanaf de jaren 1970.

Emile Biesemans (1919-1996)

Jacques François Emile Biesemans werd geboren op 8 juni 1919 in de schaduw van de Begijnhofkerk in de Dansaertwijk te Brussel. Op vijfjarige leeftijd verhuisde hij met het hele gezin naar Watermaal-Bosvoorde, een op dat moment nog rurale gemeente waarvan het zuidelijke deel groen kleurt door de aanwezigheid van het Zoniënwoud. Vanaf 1933 genoot Biesemans onderwijs in de Karels Bulsschool te Brussel. Kunstschilder Armand Massonet (1892-1979) werd er zijn tekenleraar.

In die periode maakte Biesemans ook kennis met Alfred Bastien (1873-1955) en zijn werk. Bastien woonde op dat moment nabij het Rood Klooster in Oudergem. Later volgde Biesemans ook nog lessen bij Charles Swyncoep (1895-1970) in de kunstacademie van Elsene, bij Gerard Alsteens (1940-) en Luc Hoenraat (1941-) in de Rijkschool voor Beeldende Kunsten in Sint-Pieters-Woluwe en bij Carl Deroux

boven: Emile Biesemans, *Rijkschool De Bloeiende Kerselaar*, lynogravure
 onder: *Ooievaartgang*, pentekening, 1988 (Collectie Emile Biesemans, © www.emilebiesemans.com)

(1932-) en Malo Wassenberg (1939-) in het Rijkscentrum Hoger Onderwijs te Etterbeek. Het merendeel van deze lessen volgde Biesemans pas na zijn actieve loopbaan en hij kan daarom beter als autodidact omschreven worden.

In 1941 trad Biesemans in dienst van de gemeentepolitie van Watermaal-Bosvoorde. Gedurende zijn bijna veertigjarige carrière zou hij het tot waarnemend commissaris schoppen.

Zijn vrije tijd besteedde hij grotendeels aan de (schilder)kunsten. Inspiratie haalde hij eerst en vooral uit zijn directe omgeving: Watermaal-Bosvoorde, het Zoniënwoud, het Rood Klooster, de straten van Brussel. Al snel breidde dit zich uit naar het omringende Brabantse platteland en later zouden ook uitstappen in binnen- en buitenland hem aanzetten tot het creëren van nieuwe kunstwerken.

Vanaf 1951 was hij lid van de Cercle artistique de Watermael-Boisfort. Nadien zou hij ook nog lid worden van de kunstkring Onze Kunst In Neder-over-Heembeek. In 1971 stond hij mee aan de wieg van kunstkring Sakura waarvan hij eerst voorzitter en later secretaris werd.

Via de tentoonstellingen van de kringen kon Biesemans zijn omvangrijk oeuvre aan een breed publiek tonen. Vanaf 1985 bemoeilijkten gezondheidsproblemen zijn schilderactiviteit. Zijn creativiteit liet hij echter nog steeds de vrije loop. Zo schreef hij cursieflesjes voor het mededelingenblad van de sociaal-culturele raad *Wabo*.

Bij zijn overlijden op 27 september 1996 liet Emile Biesemans niet minder dan 2.500 schilderijen en tekeningen na. Zijn archief werd reeds in 2019 door zijn zoon Sam Biesemans aan AMVB overgedragen.⁷

⁷ Emile Biesemans (1919-1996), biografie, <https://www.emilebiesemans.com/nl/biografie> (geraadpleegd op 10 april 2020)

NOORTJE LAMBRICHTS
 IS SINDS DECEMBER 2019 AAN DE SLAG ALS ARCHIVARIS BIJ HET AMVB.
 BINNEN DEZE FUNCTIE IS ZE O.A. VERANTWOORDELIJK VOOR HET
 ERFGOEDDEPOTCONSULENTSCHAAP IN OPDRACHT VAN DE VLAAMSE
 GEMEENSCHAPSCOMMISSIE (VGC). DIT HOUDT IN DAT ZE OPLEIDINGEN GEEFT
 OVER ANALOG EN DIGITAAL ARCHIEFBEHEER, INFORMATIESESSIES ORGANISEERT
 OVER DE WERKING VAN HET AMVB EN DAT ZE ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING
 BIJDEET AAN BRUSSELSE ARCHIEFVORMERS. EERDER DEED ZE OOK AL STAGE IN HET
 AMVB IN HET KADER VAN DE MASTER ARCHIVISTIEK: ERFGOED- EN HEDENDAAGS
 DOCUMENTBEHEER.
 NOORTJE STUDEERDE GESCHIEDENIS IN LEUVEN EN ARCHIVISTIEK AAN DE VUB.
 NADIEN WERKTE ZE ALS ONDERZOEKER EN ARCHIVARIS VOOR KADOC-KU LEUVEN
 EN ALS PROJECTARCHIVARIS VOOR HET EOS-PROJECT PYRAMIDS AND PROGRESS.
 BELGIAN EXPANSIONISM AND THE MAKING OF EGYPTOLOGY, 1830-1852.

links: Emile Biesemans, *Zonienwoud*, rechts: *Rood-Klooster*
[Collectie Emile Biesemans, © www.emilebiesemans.com]